

Łódź 2024.01.03

Ocena

Rozprawy doktorskiej pt. *Wpływ pandemii COVID-19 na nawyki higieniczne i kosmetyczne oraz na przestrzeganie własnego ciała przez polskich użytkowników*

złożonej przez mgr **Patrycję Mościcką** Komisji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauki medycznej i nauki o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

Rozprawa doktorska została wykonana pod opieką:

Promotora: Prof. dr hab. n. med. Andrzeja Przyłipiaka

Zgodnie z Uchwałą Komisji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku do spraw stopni naukowych o powołaniu mnie do pełnienia funkcji Recenzenta mam zaszczyt przedstawić swoją opinię na jej temat.

Zgodnie z art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* Dz. U. 2021 r., poz. 478 z późn. zm.

„1. Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.

2. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne.

3. Rozprawę doktorską może stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa, zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, praca projektowa,

konstrukcyjna, technologiczna, wdrożeniowa lub artystyczna, a także samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej.

4. Do rozprawy doktorskiej dołącza się streszczenie w języku angielskim, a do rozprawy doktorskiej przygotowanej w języku obcym również streszczenie w języku polskim. W przypadku gdy rozprawa doktorska nie jest pracą pisemną, dołącza się opis w językach polskim i angielskim.”, dlatego zgodnie z tą Uchwałą mam zaszczyt przedstawić poniżej swoją opinię dotyczącą tych właśnie aspektów dysertacji.

Jako recenzent dokonałam oceny rozprawy doktorskiej, przedstawiając jej analizę z uwzględnieniem: **Oceny układu rozprawy, oceny zastosowanego piśmiennictwa, wskazania oraz oceny celu pracy, wskazania oraz oceny zastosowanych metod badawczych, oceny części rozprawy dotyczącej omówienia wyników badań, informacji dotyczących ewentualnego praktycznego zastosowania uzyskanych wyników badań, informacji o ewentualnych nieprawidłowościach**, które pojawiły się w ocenianej rozprawie doktorskiej, **oceny redakcji przedłożonej dysertacji**. Poniżej prezentuję swoją ocenę rozprawy doktorskiej **mgr Patrycji Mościckiej** uwzględniające powyższe zalecenia.

1. Ocena układu rozprawy doktorskiej, w tym informacje o jej poszczególnych częściach składowych

Zgodnie z art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* Dz. U. 2021 r., poz. 478 z późn. zm. dla rozpraw doktorskich, można ją napisać jako przewodnik po już opublikowanych i recenzowanych publikacjach lub w sposób hybrydowy, gdy tylko część wyników została ujęta w formie publikacji. Można również przygotować rozprawę w postaci monografii, zawierając wszystkie wyniki badań jeszcze niepublikowanych. W przypadku niniejszej pracy mamy do czynienia z ostatnią formą przygotowania rozprawy tj. w postaci monografii. Rozprawa doktorska napisana jest na 102 stronach i zawiera następujące rozdziały tj.: **Wykaz skrótów** (str. 5), **Wstęp** (str. 6-14) w którym umieszczono krótkie podrozdziały

zatytułowane **Pandemia COVID-19, Kosmetyki i środki higieniczne, Percepcja własnego ciała, Cel pracy** (str. 15), **Materiały i metodyka** (str. 16–25), **Wyniki** (str. 26-51), **Dyskusja** (str. 52-69), **Wnioski** (str.70) **Streszczenie** (str. 70), **Summary** (str.73), **Bibliografia** (str. 75), **Wykaz wykresów i tabel** oraz **Materiały uzupełniające** zawierające zgodę komisji bioetycznej oraz wzory przeprowadzonych ankiet. Łącznie praca zawiera 102 strony maszynopisu. W rozprawie zamieszczone są 32 wykresy oraz 14 tabel. Piśmiennictwo zawiera 128 aktualnych pozycji literaturowych, w większości angielskojęzycznych.

Główna część rozprawy doktorskiej rozpoczyna się od krótkiego rozdziału zatytułowanego **Wstęp**, gdzie Autorka, zapoznaje nas z poważnym problemem jakim była informacja o pojawieniu się, pod koniec 2019 roku, nowego wirusa należącego do rodziny koronawirusów – SARS-CoV-2. Wirus ten wywołujący pandemię został nazwany COVID-19. Jak podał GUS w 2020 roku za 67 proc. **nadmiarowych** zgonów odnotowanych w **Polsce** odpowiadał **COVID**. W 2021 zakażenia wirusem **SARS-CoV-2** były przyczyną już nawet 90 proc. "nadliczbowych" śmierci. Podobnie było w 2022 wtedy odnotowano ponad 100 tys. zgonów. To wszystko sprawiło, że należało odpowiedzieć na pytanie jak stan pandemii wpłynął na samoocenę Polaków. W części **Cele pracy** Autorka jasno określiła na jakie pytania chce dzięki tej pracy odpowiedzieć. Najważniejszą częścią są rozdziały **Wyniki** i **Dyskusja**, które chce omówić łącznie, zwracając uwagę na najważniejsze elementy dysertacji. Ciekawą częścią dysertacji były badania dotyczące testu sylwetek, w którym wykazano istotnie wyższą ocenę sylwetki w grupie kobiet w trakcie pandemii w porównaniu z wynikiem przed oraz znacząco wyższą ocenę sylwetki ciała, jaką powinna mieć kobieta w porównaniu z wynikami przed pandemią. Końcową częścią rozprawy doktorskiej są **Wnioski**, zawierające cztery, krótko sformułowane punkty, w których Autorka odpowiedziała na zadane w celach pracy hipotezy badawcze.

2. Ocena zastosowanego piśmiennictwa

Dysertacja obejmuje sto dwadzieścia osiem pozycji literaturowych pojawiających się w tekście zgodnie z ich cytowaniem i doskonale dobranych do materiałów zawartych w pracy. Literatura przygotowana jest zgodnie ze standardami przyjętymi dla publikacji z zakresu nauk o zdrowiu.

Jest to głównie literatura anglojęzyczna w większości z ostatnich kilku lat i tylko nieliczne pozycje literaturowe są starsze. Dobór bibliografii świadczy o dobrze rozpoznanej tematyce przygotowanej rozprawy.

3. Wskazanie oraz ocena celu pracy

Na skutek rozporządzenia MINISTRA ZDROWIA (art. 46 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2021 r. poz. 2069 i 2120 oraz z 2022 r. poz. 64)) z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii wprowadzono nakaz noszenia maseczek ochronnych, ponadto zachęcano do pozostawiania w samoizolacji oraz prowadzono powszechne edukowanie, dotyczące prawidłowego sposobu mycia i dezynfekcji rąk.

Odpowiedzi na pytanie jak Polacy poradzili sobie z obostrzeniami na skutek pojawienia się wirusa, postanowiła udzielić Doktorantka, która postawiła sobie jako cel pracy ustalenie jak zmieniły się nawyki higieniczne i kosmetyczne Polaków przed i w czasie trwania pandemii COVID-19, w wyniku ograniczenia kontaktów społecznych i pracy lub nauki zdalnej. Doktorantka postanowiła sprawdzić, czy ten okres miał wpływ na postrzeganie własnego ciała, na satysfakcję z życia oraz preferowane zachowania zdrowotne. Doktorantka przedstawiła również dwie hipotezy badawcze, na które postanowiła odpowiedzieć przygotowując niniejszą rozprawę doktorską.

4. Ocena części rozprawy dotyczącej omówienia wyników badań

Pani mgr Patrycja Mościcka podzieliła swoje badania na dwie zasadnicze części. Pierwsza dotyczyła badania dotyczącego zmiany nawyków higienicznych i pielęgnacyjnych kobiet w Polsce podczas trwania pandemii COVID-18. Druga część badań dotyczyła wpływu pandemii na percepcję własnego ciała przez polskich użytkowników. Badania zostały zrealizowane na

podstawie ankiety autorskiej oraz ankiet wygenerowanych za pomocą Formularzy Google w celu zachowania bezpieczeństwa epidemiologicznego. Badanie było przeprowadzone metodą sondażu diagnostycznego z użyciem kwestionariuszy takich jak:

- ✓ Autorski kwestionariusz ankietowy
- ✓ Test sylwetek
- ✓ Kwestionariusz PATSAS stworzony przez J.K. Thompsona z 1991
- ✓ Kwestionariusz wizerunku ciała Głębockiej (KWCO)
- ✓ Standaryzowana Skala Satysfakcji z Życia
- ✓ Standaryzowany Inwentarz Zachowań Zdrowotnych

Autorka dobrała dwie grupy badane. Pierwsza grupa liczyła 140 osób. Były to kobiety w wieku od 18 do 65 lat i powyżej. Druga grupa badana to 275 osób w tym 87,6% były to kobiety oraz 34 mężczyźni, którzy stanowili 12,4%. Do oceny statystycznej obu badań zastosowano program SPSS 20.0 (IBM Corporation, Armonk, NY, USA).

Uważam, że dobór metod badawczych zastosowanych przez Doktorantkę jest właściwy i zgodny z dobrą praktyką badawczą. Ponadto Kandydatka wykazała się dużą umiejętnością, ale również sumiennością w rozwiązaniu postawionych przed sobą problemów.

5. Praktyczne zastosowania uzyskanych wyników badań

Dysertacja jest prawidłowo zaplanowana i udokumentowana. Wartość naukowa pracy polega na tym, że Doktorantka w pełni osiągnęła założenia i cel pracy oraz sformułowała logiczne i prawidłowe wnioski z przeprowadzonych badań. Praktyczne zastosowanie badań to przede wszystkim informacje o wpływie pandemii na zmianę zachowań populacji ludzkiej oraz czy należy utrzymywać nabyte nawyki prozdrowotne i higieniczne.

6. Informacje o ewentualnych nieprawidłowościach, które pojawiły się w ocenianej rozprawie doktorskiej

Z racji pełnionej funkcji powinnam wskazać nieprawidłowości w ocenianej dysertacji pani **mgr Patrycji Mościckiej**. W mojej opinii są to tylko drobne uwagi, które zamieszczam poniżej.

Słabe strony dysertacji to:

1. Doktorantka wybrała do badań dwie grupy badane. W jednej z nich są tylko kobiety, w drugiej większej, jest również niewielki procent mężczyzn. Z czego wynikał taki dobór osób uczestniczących w badaniu? Czy nie wpływa to na przejrzystość przeprowadzonych ankiet, a co za tym idzie wynikających wniosków?
2. W Bibliografii znajduje się publikacja dotycząca tematyki badań autorstwa pani mgr Mościckiej, dlaczego w monografii nie zaznaczyła Pani, że część wyników została opublikowana? Jest to bardzo ważna część każdej dysertacji, żeby wyniki były opublikowane. Czy jest to literatura 49?

Oczywiście te badania, jak podkreśliła Autorka wymagają jeszcze dalszych prac, ale stanowią ważną informację dla badaczy zainteresowanych tą tematyką.

7. Ocena redakcji przedłożonej dysertacji

Dysertacja napisana jest w spójny i przejrzysty sposób. Zwracam uwagę na dużą staranność edytorską, która w sposób nie budzący wątpliwości ułatwia odbiór przedstawionych treści merytorycznych i zachęca do dalszej, szczegółowej lektury monografii przygotowanej przez Kandydatkę do tytułu. Forma redakcyjna nie budzi zastrzeżeń. Szczególną uwagę zwracają bardzo dobre i przejrzyste rysunki i tabele.

Wnioski końcowe

Mocne strony dysertacji to:

1. Szeroko omówiona literatura dotycząca wyników pojawienia się pandemii, metod jej zwalczania, ale również metod jej zapobiegania w przyszłości.
2. Dobrze zaplanowane i udokumentowane ankiety pozwalające na odpowiedź odpowiedzieć na postawione tezy rozprawy doktorskiej.
3. Jasno i przejrzysto sformułowane cele i wyniki badań w oparciu o odpowiednią literaturę oraz zaprezentowanie doktoratu z dużą dbałością o styl i język naukowy pracy.

Uwzględniając w ocenie merytoryczną i poznawczą wartość pracy w wymiarze naukowym oraz staranne przygotowanie jej pod względem redakcyjnym uważam, że całkowicie spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim zawarte w art. 186 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.). W związku z tym, z pełnym przekonaniem zwracam się do Komisji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z wnioskiem o dopuszczenie **mgr Patrycji Mościckiej** do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. n. farm. Elżbieta Budzisz